

**ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Юрія Федьковича**

«Затверджую»
Ректор _____ С. В. Мельничук
« ____ » _____ 20__ р.

ПРОГРАМА
вступного випробування (співбесіди)
зі спеціальності 031 – релігієзнавство
(освітній рівень «бакалавр», скорочена форма навчання)

Схвалено Вченою радою філософсько-теологічного факультету
(*Протокол № 8 від 27 лютого 2018 р.*)

Голова ради

член. кор. НАПН України,
проф. Балух В.О.

Пояснювальна записка

Програма вступного випробування (співбесіди) розроблена для зарахування на скорочену форму навчання (денну та заочну) за спеціальністю 031 – релігієзнавство, освітнім рівнем «бакалавр».

Програма містить основні вимоги до вступників – потенційних здобувачів вищої освіти, які мають намір здобути I-й рівень вищої освіти – бакалавра – зі спеціальності 031 – релігієзнавство за скороченою формою навчання (зарахування на II-й курс на базі диплома молодшого спеціаліста та/або молодшого бакалавра), виданих навчальними закладами будь-якої форми власності.

В основу програми вступного випробування (співбесіди) покладено зміст базових філософсько-світоглядних і соціально-поведінкових навчальних дисциплін, засвоєння яких є важливою складовою підготовки до вступу на філософсько-теологічний факультет Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича і здобуття вищої освіти зо освітнім рівнем «бакалавр» зі спеціальності 031 – релігієзнавство.

Програму розроблено з урахуванням матеріалів сучасних підручників, посібників, хрестоматій і довідково-словникової літератури, рекомендованих Міністерством освіти і науки України і, зокрема, кафедри культурології, релігієзнавства і теології Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича, а також використанням передового досвіду викладання релігієзнавчих дисциплін у провідних ВНЗ України.

Головною метою вступних випробувань (співбесіди) за цією програмою є:

- виявлення знань та вмінь вступника оперувати базовими релігієзнавчими поняттями і категоріями;
- оцінка навичок аналітичного мислення та здатності абітурієнтом оцінювати специфіку формування і розвитку релігії (від зародження первісних релігійних форм до функціонування сучасних релігійних течій, напрямків і рухів);
- узагальнення знань вступника щодо провідних тенденцій розвитку сучасних релігійних і міжконфесійних процесів в Україні;

Програма сфокусована так, щоб абітурієнт, розкриваючи основний зміст питань білету (а в разі потреби й додаткових питань), зміг виявити рівень володіння фаховими компетенціями, які формує здобувач вищої освіти зі спеціальності 031 – релігієзнавство шляхом виконанням навчального плану першого року навчання в межах виконання освітньої програми бакалавра повної форми навчання.

Для успішного складання вступних випробувань абітурієнту необхідно підтвердити:

- обізнаність з першоджерелами та вміння аналізувати їх провідні ідеї для аналізу й узагальнення актуальних проблем релігієзнавства;
- вміння оперувати релігієзнавчими поняттями і категоріями;

- розуміння полідисциплінарної структури релігієзнавства та предметного поля конкретних його науково-дослідницьких підсистем;
- знання про історичний розвиток релігії та її структурно-функціональну природу;
- здатність самостійно аналізувати та узагальнювати провідні тенденції розвитку сучасних релігійних процесів в Україні та світі.

Вступний іспит (співбесіда) містить питання здебільшого із таких навчальних дисциплін, як «Людина і суспільство», «Загальне релігієзнавство», «Історія релігій», «Культурологія», «Історія української культури», «Основи етичних знань», «Естетика» «Мистецтво», «Релігійна етика», «Християнська етика» тощо.

Завдання, що входять до програми вступного випробування відповідають кваліфікаційним вимогам підготовки здобувача вищої освіти освітнього рівня «бакалавр» зі спеціальності 031 – релігієзнавство та є адаптованою для всіх, хто має неповну вищу освіту з будь-якого напрямку підготовки/спеціальності й хоче здобути повну вищу освіту за скороченою формою навчання на кафедрі культурології, релігієзнавства і теології Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Загальна шкала та критерії оцінювання результатів вступних випробувань

Загальна кількість балів, які може набрати абітурієнт за результатами вступних випробувань – 200. З них 100 балів – комісія виставляє за явку та участь абітурієнта у вступному випробуванні (співбесіді), а решту – 100 балів – можна набрати, відповідаючи на основні та додаткові запитання (додаткові запитання комісія може поставити в разі потреби уточнення рівня обізнаності з основними питаннями білета).

Розподіл балів і критерії оцінювання знань вступників (абітурієнтів)

Від **175 до 200** балів – оцінка «**відмінно**». Її заслуговує відповідь абітурієнта, який:

- виявив всебічне і глибоке знання базових засад релігієзнавства, включаючи ґрунтовні знання джерел, основної та додаткової навчально-наукової літератури;
- продемонстрував навички та вміння самостійно орієнтуватися в релігієзнавчій проблематиці, а також підтвердив добре засвоєні знання з більшості навчальних дисциплін гуманітарного циклу, передбачених навчальними програмами освітнього рівня «молодший спеціаліст» та/або «молодший бакалавр»;
- довів спроможність аналітично мислення та самостійно узагальнювати й побувати вичерпні відповіді на всі запитання екзаменаційного білету і додаткові/уточнюючі запитання комісії;
- продемонстрував ґрунтовні знання в обсязі навчальних програм з таких навчальних дисциплін, як «Людина і суспільство», «Загальне релігієзнавство», «Історія релігій», «Релігійна етика», «Християнська етика» тощо;

від **150 до 174** – оцінка «**добре**» – виставляється в разі, якщо абітурієнт:

- володіє загальними знаннями в обсязі навчальних програм з гуманітарних дисциплін, які містять загальні знання та відомості про проблемне поле релігієзнавства;
- може самостійно реконструювати історичний розвиток релігії та витлумачити спільні і відмінні риси основних форм релігії, починаючи з первісних релігійними вірувань і завершуючи сучасними релігійними течіями та рухами;
- вміє робити аналітичні узагальнення щодо функціональної природи релігії та впливів і взаємозв'язків релігії з етикою, мораллю, правом, мистецтвом, архітектурою, навчальні елементи дисциплін програми;
- знає основні джерела та актуальні проблеми сучасної релігієзнавчої думки та може підтвердити обізнаність із важливими джерелами й матеріалами додаткової літератури і ключових понять і категорій з культурології, історії української культури, основ етики та естетики, мистецтвознавства тощо;

від **124 до 149** – оцінка «**задовільно**» – заслуговує вступник, який:

- робить спроби, опираючись на розкриття змісту екзаменаційних білетів, визначити актуальні проблеми релігієзнавчої думки та охарактеризувати провідні тенденції розвитку релігійного і духовно-культурного життя українського соціуму в історичному контексті та на сучасному етапі, апелюючи до загальних знань з таких навчальних предметів, як «Загальне релігієзнавство», «Людина і суспільство», «Історія релігій», «Релігійна етика», «Християнська етика», «Культурологія» та ін.

Незадовільна оцінка – від **100 до 123** балів. Її заслуговує відповідь абітурієнта, який:

- погано володіє основними підручковим матеріалом з таких навчальних дисциплін, як «Людина і суспільство», «Загальне релігієзнавство», «Історія релігій», «Культурологія», «Історія української культури», «Основи етичних знань», «Естетика» «Мистецтво», «Релігійна етика», «Християнська етика» тощо;
- не вміє вдало оперувати ключовими поняттями і категоріями;
- не може чітко і логічно витлумачити зміст актуальних проблем релігієзнавчої думки.

Структура та зміст програми

1. Релігієзнавство та його місце у структурі гуманітарного знання

Релігієзнавство як наука і навчальна дисципліна. Проблематика, принципи та методи релігієзнавчих досліджень. Поняття про структуру релігієзнавства риний вияв (філософія релігії, психологія релігії, історія релігії, соціологія релігії та психологія релігії). Історія розвитку релігієзнавства в Україні.

2. Релігія та її структурно-функціональна природа

Поняття про релігію. Основні теорії походження релігії. Специфіка науково-філософського (світського) та релігійно-богословського (теологічного) підходів до витлумачення природи релігії, її структури та функцій.

3. Історична періодизація та основні форми релігії

Первісні релігійні вірування, культу та етнічні релігії, національні релігії, світові релігії, сучасні релігійні течії, культу та рухи. Еволюція етнонаціональних релігій: зороастризму, юдаїзму, індуїзму, синтоїзму тощо.

4. Світові релігії: специфіка віровчення, обрядово-культובה практика та морально-етична спрямованість

Загальна характеристика буддизму, християнства та ісламу. Засновники, Священні тексти та основи віровчення світових релігій. Обрядово-культובה практика, специфіка функціонування та сучасна динаміка їхнього розвитку. Морально-ціннісний потенціал світових релігій. Еволюція світових релігій: внутрішня структура і поділ на напрямки буддизму, християнства та ісламу. Догматично-канонічні та літургічні відмінності основних напрямків у світових релігіях.

5. Християнство як світова релігія і націстворчий чинник українського народу

Релігійні та суспільно-історичні передумови виникнення християнства. Євангельська проповідь Ісуса Христа та Його Викупна Жертва. Поширення християнства у Римській імперії та інституційне оформлення Церкви. Ранньохристиянські ересі та боротьба з ними. Християнство епохи Вселенських соборів (IV – VIII ст.). Еволюція християнства: відокремлення православного сходу від латинського заходу. Порівняльна характеристика Православ'я, Католицизму та Протестантизму. Догматика (фундаментальні засади віровчення), особливості богослужіння та церковна організація основних напрямків християнства. Церковно-ієрархічна структура Католицької та Православної Церков. Церковний календар, свята і святі в західній і східній християнській традиції та літургічному житті. Реформоване християнство: ранній та пізній протестантизм. Протестантські конфесії в Україні та на Буковині. Роль християнської релігії та Церкви у духовно-культурному та суспільно-політичному житті України. Церква

Христова та інші релігійні організації християнського і нехристиянського толку в Україні та їх вплив на національно-культурний розвиток.

6. Сакральні тексти національних та світових релігій

Книга мертвих, Авеста, Дхаммапада, ТаНаХ (єврейська Тора), Біблія та Коран. Походження священних текстів, специфіка кодифікації (канонізації), структура та провідні ідеї змісту. Віроповчальні та морально-етичні настанови. Спільне та відмінне у священних текстах етнонаціональних і світових релігій. Біблія як священна книга, історична пам'ятка та духовне джерело української національної культури. Україномовні переклади Біблії.

7. Правові гарантії свободи совісті та діяльності релігійних організацій в Україні

Нормативно-правові акти, які гарантують свободу совісті в Україні. Конституційні положення про свободу совісті та віросповідання. Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації». Зміст принципу відокремлення Церкви від держави та школи від Церкви.

Література

1. Академічне релігієзнавство: Підручник / За наук. ред. проф. А.Колодного. – К., 2000.
2. Батіста М. Підручники систематичної філософії: Т. 4. Філософія релігії і теодицея / Пер. з італ. Б. Завідняка. – Жовква: Місіонер, 2012.
3. Глосарій релігієзнавця / За наук. ред. член-кор. НАПН України В.О. Балуха. – Чернівці: Наші книги, 2013. – 280 с.
4. Дисциплінарне релігієзнавство. Навчальний посібник За науковою редакцією А.Колодного. – К., 2010. – 280 с.
5. Докаш В. І. Загальне релігієзнавство: навчальний посібник. – 2-ге вид., доопр., доп. – Чернівці: Наші книги, 2012. – 672 с.
6. Докаш В. І. Психологія релігії: навч. посіб. – Чернівці: ЧНУ, 2012. – 324 с.
7. Докаш В. Ів. Психологія релігії: навчальн. посібн. / уклад. : В. І. Докаш. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2012. – 464 с.
8. Докаш В.І., Лешан В.Ю. Загальне релігієзнавство: Навч. посібник. – Чернівці: Книги – ХХІ, 2005. – 423 с.
9. Історія релігії в Україні: у 10-ти т. Т. 6. Пізній протестантизм (п'ятидесятники, адвентисти, свідки Єгови) / За ред. П. Яроцького. – Київ – Дрогобич: Сурма С., 2008. – 632 с.
10. Історія релігії в Україні: у 10-ти т. Т. 5. Протестантизм в Україні // За ред. П. Яроцького. – К. : Світ знань, 2002. – 424 с.
11. Кралюк П. М., Шкрібляк М. В. Історія релігієзнавства в Україні: навч. підручник / П. М. Кралюк, М. В. Шкрібляк. – К.: КМТ, 2017. – 160 с.
12. Чорненький Я.Я., Лешан В.Ю. «Релігієзнавство: кредитно-модульна система»: Підручник (Навчально-методичний комплекс). – Львів: Українська академія друкарства, 2010.
13. Шевченко В.М. Словник-довідник з релігієзнавства. – К.: Наук. думка, 2004. – 642 с.
14. Біблія. Книги Священного Письма Старого та Нового Завіту.
15. Головащенко С. Історія християнства. – К.: Либіль, 1999. – 312 с.
16. Джонатан Гілл. Історія християнства. – Париж, 2011. – 712 с.
17. Табак Ю. Православ'я і католицтво: Основні догматичні та обрядові розбіжності (Короткі нариси). – Львів: Вид-во Українського Католицького Університету, 2007.

Додаткова

18. Актуальні проблеми релігієзнавчої і богословської думки: Колект. монографія / За ред. В. О. Балуха. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2010.
19. Балух В.О., Коцур В.П. Культура ранньомодерної Європи: підруч. для студентів вищ. навч. закл. / В. О. Балух, В.Коцур. – Харків: Фоліо, 2017 – 495 с.
20. Балух В. О. Реформаційні ідеї на українських землях XVI – XVII ст. (100протестантських діячів): словник / В.О. Балух, О. В. Балух, В. П. Коцур; передм. М.В. Шкрібляка. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2017. – 200 с.

21. Бродецький О. Етичні цінності в релігіях: гуманістична синегрія ідей : монографія / Олександр Бродецький. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2017. – 336 с.
22. Колодний А. Релігійне сьогодення України. – К., 2009.
23. Колодний А., Филипович Л. Релігія в контексті духовного відродження України // Українське релігієзнавство. – К., 1996. – № 2. – С. 4 – 14.
24. Мень А. История религии в поисках пути, истины и жизни: в шести тт. – М., 1991.
25. Митрополит Іларіон. Дохристиянські вірування українського народу. – К., 1992.
26. Мифы народов мира. Энциклопедия: в 2-х т. – М., 1980. Новітні релігії в сучасній Україні. Збірник матеріалів / Ред. колегія В. Д. Боднарченко – гол. ред. і ін. – К., 2000.
27. Остащук І. Релігійна символіка. – Івано-Франківськ: Вид. Третяк І. Я., 2008.
28. Релігійна свобода: історичне підґрунтя, правові основи і реалії сьогодення // Наук. збірник за заг. ред. проф. А. Колодного. – К., 1988.
29. Свенцицкая И. С. Раннее христианство: страницы истории. – М., 1989.
30. Свобода віровизнання. Церква і держава в Україні. – К., 1996.
31. Тайлор Э.Б. Миф и обряд в первобытной культуре. – Смоленск, 2000.
32. Токарев С.А. Религия в истории народов мира. – М., 1986.
33. Томпсон М. Восточная философия. – М., 2001.
34. Феномен релігії у творах античних і середньовічних мислителів: Колект. монографія / За ред. член.-кор. НАПН України В. О. Балуха. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2012.
35. Філософсько-богословська спадщина мислителів XVII – XX ст.: колект. монографія // за наук. ред. член.-кор. НАПН України В. О. Балуха. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2013.
36. Франкфорт Г., Франкфорт Г. А., Уилсон Дж., Якобсен Т. В преддверии философии. Духовные искания древнего человека. – СПб., 2001.
37. Фрэзер Дж. Дж. Золотая ветвь: Исследования магии и религии. – М., 1998. Тальберг Н.Д. История христианской Церкви. – К., 2007.
38. Шафф Ф. История христианской Церкви. В 7-и тт. – СПб., 2007 – 2011.
39. Шкрібляк М. В. «Церковний Переяслав» на тлі унійних колізій і політико-ідеологічних і політико-ідеологічних стратегій ранньомодерної України-Руси : [моногр.]. – 2-ге вид., доп. – / М. В. Шкрібляк. – Чернівці : Наші книги, 2016. – 400 с.